

Skolresan – Likvärdiga förutsättningar för alla

Förvaltningens förslag för att uppnå en hållbar skolorganisation gällande likvärdighet och kvalitet utifrån rådande ekonomiska utmaningar och minskat elevantal

Cecilia Flood, 2023-11-15

**ÖSTRA
GÖINGE**

Innehållsförteckning

Skolresan – Likvärdiga förutsättningar för alla	1
1 Bakgrund till utredningen	3
1.1 Kommundirektörens uppdrag till förvaltningen till besparingar	3
1.2 Skolresan 2030	3
1.3 Minskat barn- och elevantal	3
1.4 Minskade statsbidrag	4
1.5 Mölleskolan	4
1.6 Förslagen som utreds	5
2 Utredning	7
2.1 Befolkningsprognos och elevantal	7
2.2 Pedagogiska aspekter	9
2.2.1 Tillgång till elevhälsa	10
2.2.2 Organisering för pedagogisk kvalitet	11
2.3 Arbetsmiljömässiga aspekter	12
2.3.1 Lärarnas arbetsmiljö	12
2.3.2 Elevernas arbetsmiljö	12
2.4 Lokalmässiga aspekter	14
2.4.1 Behovsanalys vid en avveckling av Mölleskolan	14
2.4.2 Behovsanalys om Mölleskolan ej avvecklas	15
2.4.3 Sammanfattning	15
2.5 Ekonomiska aspekter	15
2.5.1 Lokaler och måltid	15
2.5.2 Personal	16
2.5.3 Skolskjuts	16
2.5.4 Bidrag till små skolenheter och socioekonomisk tilldelning	16
2.6 Attraktiva byar	18
2.6.1 Effekter på byutvecklingen om Mölleskolan avvecklas	19
2.6.2 Effekter på näringsliv och föreningar om Mölleskolan avvecklas	19
2.7 Juridiska aspekter	20
2.7.1 Kommunens skyldighet att anordna grundskola	20
2.7.2 Barnkonsekvensanalys	21
2.7.3 Sammanfattningsvis	22
3 Överväganden	23
3.1.1 Sammanfattning och förvaltningens förslag till beslut	23
3.1.2 Förvaltningens förslag till beslut	24

1 Bakgrund till utredningen

1.1 Kommundirektörens uppdrag till förvaltningen till besparingar

Hela förvaltningen inom Östra Göinge kommun har fått i uppdrag av kommundirektören att se över sina kostnader och effektivisera sina verksamheter. Det är utifrån det rådande ekonomiska läget i Sverige som kommundirektören för första gången på 13 år har gått ut med ett besparingskrav till hela förvaltningen.

Verksamhetsområdet Utbildning har fått i uppdrag att se över nyttjandet av resurser och lokaler i förskola och grundskola. Totalt ska 8,3 miljoner sparas inom verksamhetsområdet. Detta till följd av kommunens totala ekonomiska situation, en lägre befolkningsprognos och ett minskat elevantal.

Uppdraget innebär att presentera långsiktigt hållbara lösningar, få bort underskott på små skolenheter som täcks av medel som kan gå till satsningar och framför allt inte behöva minska på barn- och elevpengen till skolenheterna. Uppdraget ska också ta hänsyn till att det i kommunens fem största byar ska finnas förskola och grundskola.

1.2 Skolresan 2030

Skolresan 2030 är en satsning på skolan där målet är att höja skolresultaten i kommunen. För att nå de politiskt satta målen finns behov av att stärka arbetet med kvalitet och likvärdighet inom utbildningen från förskola till vuxenutbildning. Östra Göinge kommun har, som beskrivs väl i den skolberedning som ligger till grund för skolresan, ett stort kompensatoriskt uppdrag för att ge alla elever likvärdiga förutsättningar. Förutom den ovan nämnda besparingen behövs det, för att nå de politiskt satta målen, skapas utrymme för satsningar som kan säkra att skolorna i kommunen kan ge så likvärdiga förutsättningar som möjligt för att kompensera för de utmaningar som kommunen står inför.

1.3 Minskat barn- och elevantal

Mellan åren 2020 och 2022 har befolkningen i Östra Göinge minskat från 15 017 invånare till 14 577, varav 184 har varit barn i åldern 1–15 år. Från läsåret 2019/2020 till läsåret 2023/2024 har den kommunala grundskolan, medräknat förskoleklass, tappat 245 elever. Detta motsvarar ungefär hela Göingeskolans storlek räknat i antal elever.

Minskningen av antal elever är ojämnt fördelat mellan byarna och skolorna i kommunen. I alla byar förutom i Knislinge har elevantalet minskat. Tappet har varit störst på Mölleskolan och Prästavångsskolan F-3 följt av Göingeskolan, Kviingeskolan och Glimåkraskolan medan Prästavångsskolan 4-6, Snapphaneskolan och Västerskolan ligger kvar på tidigare nivåer.

På Mölleskolan har antalet elever under perioden minskat från 141 till nuvarande 96 elever, vilket innebär att nästan en tredjedel av elevunderlaget har tappats. Prognosen för de kommande åren visar att antalet elever kommer ligga kring 110 årligen.

1.4 Minskade statsbidrag

Kommunen som skolhuvudman får varje år statsbidrag tilldelat från Skolverket utifrån hur många elever som finns samt den socioekonomiska situationen i kommunen. Med befolkningsminskningen och förändringar i den socioekonomiska situationen i kommunen är det troligt att många statsbidrag kommer minska. Redan nu syns en minskning av det största statsbidraget, Likvärdig skola, från 18,9 miljoner kronor 2023 till 15,8 miljoner kronor 2024. För att möta det minskade elevunderlaget och därmed de minskade statsbidragen behöver kommunen bygga en långsiktigt hållbar skolorganisation som kan möta minskningen utan att detta påverkar kvaliteten i allt för stor utsträckning

1.5 Mölleskolan

Mölleskolan i Sibbhult har under de senaste åren haft ett ansträngt ekonomiskt läge på grund av minskat elevunderlag. Rektor har anpassat den inre organisationen efter elevantalet, vilket har lett till minskning av personal och detta är i längden inte hållbart utifrån ett kvalitetsperspektiv. De ekonomiska underskotten har kompenseras av kommunen för att bidra till att Mölleskolan ska ha samma likvärdiga möjligheter att bedriva sin verksamhet som andra kommunala skolor.

Barn- och elevkullarna i kommunen har minskat kraftigt de senaste åren och prognosen framåt visar på att elevantalet kommer ligga kvar på en låg nivå, särskilt i de norra kommundelarna där effekten blir som störst i Sibbhult och för Mölleskolan. Med färre elever på skolan försämras de ekonomiska villkoren och skolan har därmed inte samma förutsättningar att leva upp till måluppfyllelse enligt läroplan och skollag. Samtidigt kompenseras Mölleskolan med medel som skulle kunna stärka kvaliteten på utbildningen för elevgruppen som helhet i kommunen, inklusive de elever som bor i Sibbhultsområdet.

Trots de ekonomiska tillskotten har Mölleskolan inte samma förutsättningar att bygga en flexibel organisation som kan möta variationer av elevantal. Nedan listas några konkreta exempel på hur eleverna på Mölleskolan riskerar att inte få samma möjligheter som andra elever i Östra Göinge utifrån att en för liten organisation

- har svårare att rekrytera, bibehålla och bygga en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning, det vill säga rekrytering av behörig personal,
- är sårbar för frånvaro bland personal, vilket visar sig i att man idag har stort behov av att ta in vikarier vid sjukdom och vab (vård av barn),
- inte har likvärdig tillgång till den samlade elevhälsans kompetenser, vilket kan leda till bristande likvärdighet för de elever som behöver extra anpassningar och särskilt stöd,

- inte rymmer likvärdig tillgång till trygghetsskapande kompetenser som arbetar med träning av sociala färdigheter och trygghetsfrågor. I huvudmannens enkät till eleverna får Mölleskolan låga resultat jämfört med de andra skolorna, särskilt kopplat till vilket stöd som eleverna upplever att de får och hur trygga de upplever att de är på skolan.

1.6 Förslagen som utreds

För att kunna fatta beslut kring vilka besparingar och effektiviseringar som behöver göras inom utbildningsområdet tas särskild hänsyn kring hur likvärdighet och kvalitet ska kunna garanteras alla elever i de kommunala skolorna. Kommunen har, som huvudman för förskoleklass, fritidshem och grundskola, ett långtgående kompensatoriskt uppdrag som innefattar att skapa förutsättningar för att alla elever ska nå målen med utbildningen. Barnens bästa ska alltid beaktas i första hand.

Utifrån ovan tar denna utredningen följande beslut i beaktande:

- Att avveckla Mölleskolan F-6 med fritidshem och erbjuda nuvarande och framtida elever boende i Sibbhults skolanvisningsområde plats på Prästavångsskolan F-3 och Prästavångsskolan 4-6 med fritidshem.
- Att avveckla Mölleskolan F-6 med fritidshem och erbjuda nuvarande och framtida elever boende i Sibbhults skolanvisningsområde plats på Glimåkraskolan med fritidshem.
- Att behålla Mölleskolan med fritidshem och göra besparingar genom en minskad elevpeng för samtliga elever i kommunen och minskat utbetalt strukturstöd.

Initialt började utredningen med att även se över möjligheterna att förändra de skolanvisningsområden¹ som finns i kommunen för att på så vis se om förändringar där skulle kunna jämna ut fördelningen av elever från skolor som i det närmaste är fulla i Knislinge till mindre skolenheter såsom Mölleskolan och Kviingeskolan. Effekterna av sådana förändringar tar tid då rätten att gå kvar på den skola en elev redan går väger tungt. I bästa fall skulle Mölleskolan kunna se ett ökat elevantal inom några år. Det lagstadgade fria skolvalet påverkar också dynamiken i detta sammanhang, då det ger vårdnadshavare möjlighet att välja skola oavsett vilket skolanvisningsområde man tillhör. Förvaltningens bedömning är att det är osäkert om ökningen av elevantal skulle ge tillräcklig stabilitet för Mölleskolan. Vidare är det viktigt att notera att förslaget i sig inte förväntas leda till några större minskade kostnader för verksamhetsområdet.

Nedan, beskrivs och analyseras hur barn- och elevantalet tros utvecklas framöver. Därefter utreds förslagen utifrån olika aspekter där de pedagogiska,

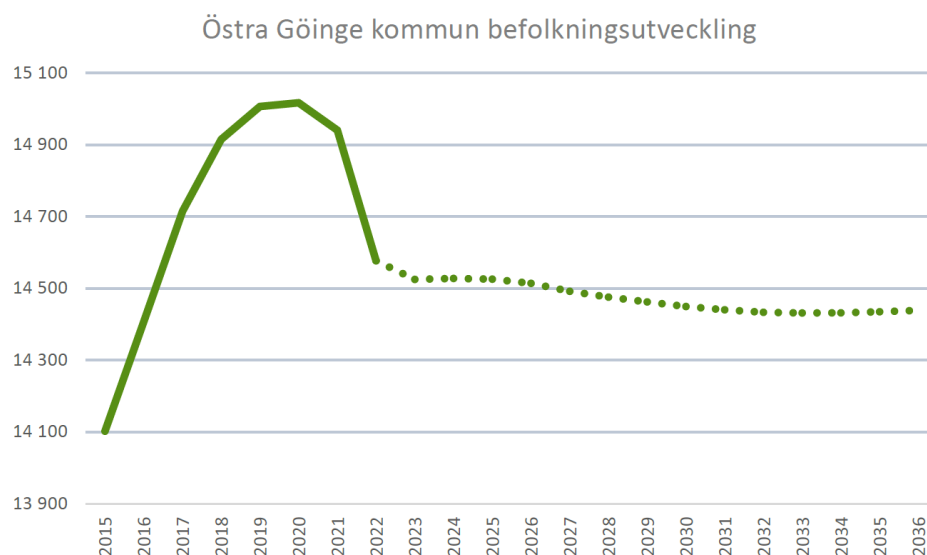
¹ Östra Göinge kommun tillämpar det fria skolvalet vilket gör det möjligt för vårdnadshavare att välja fritt vilken skola man önskar att ens barn ska gå på. Rätten till skolskjuts regleras av vilket skolanvisningsområdet eleven tillhör.

arbetsmiljömässiga, lokalmässiga, ekonomiska och juridiska aspekterna redogörs för. En särskild analys utifrån attraktiva byar görs då en eventuell avveckling av Mölleskolan kan få konsekvenser för hela samhället. En barnkonsekvensanalys är genomförd och finns som bilaga till denna utredning.

2 Utredning

2.1 Befolkningsprognos och elevantal

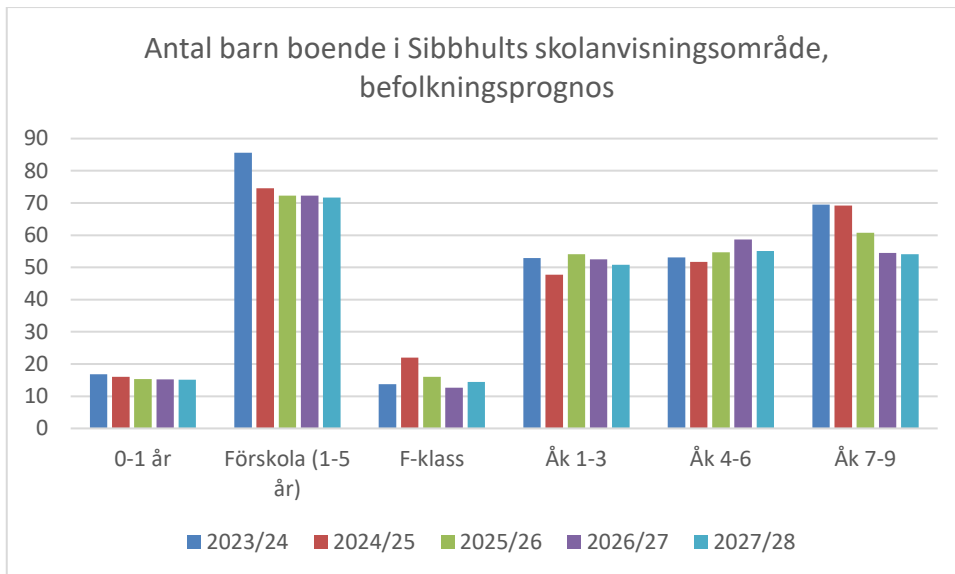
Den senast uppdaterade befolkningsprognosen för Östra Göinge kommun är från 2023. Utifrån denna kommer den stora nedgång av antal invånare i kommunen som skett de senaste åren att avta och befolkningsantalet kommer plana ut enligt grafen nedan.

Prognosen visar att antal barn i grupperna 1–6 år samt 7–15 år kommer minska men samtidigt ligga relativt stabilt under perioden fram till 2036. I gruppen 1–6 år förväntas antalet minska från 1050 år 2022 till 1009 år 2036, vilket innebär en minskning med 41 barn. I gruppen 7–15 år förväntas antalet minska från 1714 till 1629, totalt 85 barn, under samma period. Prognosen är dock osäker och befolkningen har under 2023 minskat än snabbare än prognostiserat, fram till september med 204 personer. Utifrån den minskningen och utifrån faktiskt antal födda barn under 2022 och 2023 ser det ut som antalet barn kommer minska mer än vad prognosen har lyckats fånga in.

I Östra Göinge kommun fanns det i september 118 barn bosatta som är födda under 2022, vilket kan jämföras med att medelvärdet per åldersgrupp bland barnen i kommunen ligger på 183. För 2023 ser de låga födelsetalen att hålla i sig. Det är framförallt i kommunens norra delar – Broby, Glimåkra och Sibbhult – som dras med låga födelsetal medan utvecklingen i Knislinge och Hanaskog i det närmaste följer tidigare år.

I befolkningsprognosen har utvecklingen för barn i förskole- och skolåldrarna tagits fram för åren 2023–2027, fördelat på byarna med kringliggande landsbygd i kommunen. I Sibbhult ser prognosen ut enligt grafen nedan. Denna visar det totala antalet barn som förväntas bo i skolanvisningsområdet de närmsta åren. Utifrån dessa siffror syns en utplanande trend där barn- och elevunderlaget förväntas ligga på nuvarande nivå, eller lägre, de kommande åren.

Det totala elevunderlaget i Sibbhults skolanvisningsområde från förskoleklass till årskurs 6 tros ligga runt 120 elever årligen framöver. Nära en fjärdedel av eleverna i förskoleklass till årskurs 6 i Sibbhultsområdet väljer idag andra skolor än Mölleskolan, vilket är den högsta andelen i kommunen. För kommunen som helhet är det generellt sett ca 10 % av eleverna som väljer någon annan skola än den kommunala. För att ha marginaler i uträkningarna i denna utredning, sker beräkningarna utifrån kommungenomsnittet vilket innebär att det totala elevantalet för Mölleskolan framöver tros ligga kring 110 elever årligen, och där storlekarna då varierar mellan 8 till 30 elever.

I denna utredning utreds förslaget kring att Mölleskolan avvecklas och eleverna boende i Sibbhultsområdet antingen erbjuds plats på Prästavångsskolan F-3 och 4-6 i Broby eller Glimåkraskolan i Glimåkra. I tabellerna nedan redogörs för hur elevantalet på respektive skolenhet tros bli för respektive förslag.

Prästavångsskolan F-3, prognos om elever från Sibbhultsområdet tillkommer

	24/25	25/26	26/27	27/28	28/29
F-klass	84	77	52	65	32
Åk 1	56	84	77	52	65
Åk 2	57	56	84	77	52
Åk 3	64	57	56	84	77
Totalt	261	273	268	277	226

Prästavångsskolan 4-6, prognos om elever från Sibbhultsområdet tillkommer

	24/25	25/26	26/27	27/28	28/29
Åk 4	62	64	57	56	84
Åk 5	56	62	64	57	56
Åk 6	60	56	62	64	57
Totalt	178	182	183	177	197

Glimåkraskolan F-6, prognos om elever från Sibbhultsområdet tillkommer

	24/25	25/26	26/27	27/28	28/29
F-klass	59	45	35	44	23
Åk 1	39	59	45	35	44
Åk 2	35	39	59	45	35
Åk 3	33	35	39	59	45
Åk 4	47	33	35	39	30
Åk 5	31	47	33	35	39
Åk 6	45	31	47	33	30
Totalt	289	289	294	291	245

I båda dessa förslag blir elevantalet ett sådant att årskullarna kan hållas homogena samt att klasserna kan planeras jämnare över tid, jämfört med situationen på Mölleskolan idag, där årskurs 4 och 5 bildar en klass. Variationerna mellan årskullarnas storlek skapar svårigheter att planera resurser då en årskull ett år kan bestå av 30 elever – vilket blir en stor klass – medan en annan årskull enbart består av 8 elever, vilket blir en väldigt liten klass.

För de kommande åren syns ett relativt jämnt antal elever årsvis fram till läsåret 2028/29 då elever födda 2022 börjar förskoleklass. Denna årskull, tillsammans med de födda 2023, är betydligt färre än föregående kullar. Utvecklingen har inte helt fångats upp av befolkningsprognosen och om inget radikalt ändras fram till dess kommer kommunens skolor i norra delen av kommunen stå inför en stor utmaning att möta små elevgrupper.

2.2 Pedagogiska aspekter

Utifrån skollagen ska utbildningen inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas (1 kap 9 § Skollagen). I utredningen *En mer likvärdig skola* (2020)² preciseras att likvärdighet i grunden handlar om att en elevs möjlighet att lyckas i skolan inte på ett systematiskt sätt ska bero på elevens familjebakgrund, var i landet eleven bor eller vid vilken skola eleven går. I lagtexten nedan redogörs för vilken rätt varje elev har till att få ledning och stimulans i skolan.

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

² SOU 2020:28. *En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning.*
<https://www.regeringen.se/contentassets/fcf0e59defe04870a39239f5bda331f4/en-mer-likvardig-skola--minskad-skolsegregation-och-forbatttrad-resurstilldelning-sou-202028/>

Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. (3 kap 2 § Skollag 2022:146).

Utifrån detta diskuteras nedan hur de olika förslagen i denna utredning står sig i relation till att alla elever i Östra Göinge kommuns skolor ska erbjudas en likvärdig utbildning där alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande.

2.2.1 Tillgång till elevhälsa

Utifrån skollagen (2010:800) ska det finnas elevhälsa för eleverna i förskoleklassen och grundskola. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande (Skollagen 2 kap 25 §). En gedigen elevhälsa är viktig för att kunna stötta i skolans arbete så att alla elever ska få den ledning och stimulans de har rätt till, särskilt de elever som har särskilda behov.

För att en skola ska kunna organisera för ett hållbart och långsiktigt lokalt elevhälsoarbete är det betydelsefullt att rektorn har både ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att, bland annat, kunna tillhandahålla specialpedagogisk kompetens. Detta är viktigt för att kunna möta elevernas individuella behov, då elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Skolverket betonar att skolan är en skyddande faktor, därför är det viktigt att lärande och hälsa går hand i hand där pedagoger och elevhälsans personal på olika sätt bidrar genom att arbeta i tvärprofessionella team.

Från 2023 har lagen stärkts och förtydligat i vilken omfattning elevhälsan ska stötta elevernas utveckling mot att nå utbildningens mål. Det står nu uttryckligen att elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Det har också tydliggjorts att elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Med andra ord reglerar lagen inte endast tillgången till elevhälsans professioner utan betonar vikten av ett mer omfattande elevhälsoarbete där elevhälsans professioner utgör en del av en större helhet där även övriga professioner på skolorna ingår³.

Mölleskolan har, utifrån begränsade ekonomiska resurser, svårigheter att organisera det lokala elevhälsoarbetet och möjligheten för att arbeta i tvärprofessionella team begränsas av organisationens förutsättningar. Begränsad närvaro av specialpedagog, skolsköterska, kurator samt skolpsykolog bidrar till att utveckling av så väl det inre arbete i elevhälsoteamet, som skolans gemensamma elevhälsouppdrag, tar längre tid eftersom flera professioner är på plats under del av skoldag. Det stöd som ovan nämnda kompetenser kan ge i vad det gäller det förebyggande och främjande arbetet

³ Skott, Pia (2023). Att leda och utveckla elevhälsoarbete. [Forskningsartikel \(skolverket.se\)](#)

blir därmed utdragna processer och den lokala elevhälsan tenderar då att hamna i det åtgärdande arbetet vilket inte leder till skolutveckling.

Östra Göinge kommun har, som huvudman för skola, ett ansvar för att alla elevers utveckling mot utbildningens mål ska stödjas med fokus på likvärdighet, tillgänglighet och delaktighet. I förslagen där Mölleskolan avvecklas och eleverna flyttas till en annan skolenhet skapas bättre förutsättningar för att eleverna ska få tillgång till elevhälsans samlade kompetens, jämfört med dagens begränsade delar. Genom en mer effektiv organisation skapas mer likvärdiga villkor där de nuvarande eleverna på Mölleskolan riskerar att gå miste om den ledning och stimulans som de har rätt till.

2.2.2 Organisering för pedagogisk kvalitet

Mölleskolan är en liten skolenhet och möjligheterna för en god samverkan mellan lärare i kollegiala lärandesammanhang är begränsade. I forskningsöversikten *Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan* (Adolfsson, 2014) påtalas att det finns en risk med att en ”alltför liten grupp lärare har svårt att skapa den dynamiska och ”kritisk massa” som krävs för att utmana och utveckla den praktik man arbetar i”⁴.

Mölleskolan har under de senaste åren fått ett allt mer ansträngt ekonomiskt läge. Trots extra tillskjutna medel skulle skolan behöva göra ytterligare åtgärder för att hålla budgeten. Genom att samla elever på en större skolenhet skulle Östra Göinge som skolhuvudman ta ansvar för att skapa förutsättningar för kvalitetssäkrade processer på vetenskaplig grund. *Forskning om framgångsfaktorer bakom skolutveckling betonar exempelvis starkt det kollegiala samtalet där lärare tar del av, diskuterar och utvecklar sin och andras undervisningspraktiker* (Adolfsson, 2014). En avveckling av Mölleskolan och en flytt av eleverna till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 eller Glimåkraskolan möjliggör en större tjänsteorganisation som i högre grad kan leda till skolutveckling.

Vid en avveckling av Mölleskolan och flytt av eleverna till en annan skolenhet behöver klasser och grupper ses över. Grunden är att alla elever ska gå åldershomogena klasser, vilket idag inte alltid är möjligt på Mölleskolan. Att skapa ett bra gruppklimat är grunden för att alla elever ska komma till sin rätt och kunna utvecklas utifrån sina egna unika förutsättningar (Guvå, 2004)⁵. Utifrån en organisation med åldersblandade klasser finns en ökad risk för ett flöde av grupp av elever i klasserna och detta innebär att en ny gruppprocess startar vid varje förändring av grupp sammansättningen. Med en konstant elevgrupp i åldershomogen klass skapas en större trygghet för eleverna och pedagogen kan rikta sitt fokus på de pågående gruppprocesser som alltid finns i en grupp.

⁴ Adolfsson, Carl-Henrik (2014). *Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan*. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:712915/FULLTEXT02>

⁵ Guvå, Gunilla (2004). *Från jag till vi: grupp-utveckling i förskola och skola*.

2.3 Arbetsmiljömässiga aspekter

2.3.1 Lärarnas arbetsmiljö

Huvudman bedömer att en för liten personalgrupp påverkar arbetsmiljön och en liten organisation har en högre grad av sårbarhet vid sjukfrånvaro och vab. Vidare är en liten organisation extra sårbar vid till exempel sjukskrivningar eller om någon lärare slutar på skolan. Svårigheten att få in lärarvikarier är hög och som dessutom är behörig är nästintill omöjlig. Konsekvenserna av den genomförda reformen om lärarlegitimation påverkar de mindre skolenheterna i högre grad då de inte har samma grad av attraktivitet (Adolfsson, 2014). Även Skolverket betonar i rapporten *Skolverkets lägesbedömning (2020)*⁶ att ”andelen lärare och förskollärare med pedagogisk högskoleexamen generellt sett minskat under de senaste åren. Elevernas tillgång till utbildade lärare skiljer sig också beroende på var i landet de går i skola och vilken utbildningsbakgrund deras föräldrar har”. Vidare påtalas att ”utvecklingen är oroande eftersom en förutsättning för en likvärdig skola och undervisning av god kvalitet är att alla barn och elever möter kompetenta och behöriga lärare och förskollärare”.

En avveckling av Mölleskolan, där eleverna flyttar till en annan skolenhet, kan på lång sikt skapa mer gynnsamma arbetsförhållande för personalen. I en större organisation skapas högre grad av flexibilitet när organisationen har fler resurser att ta till när svårigheter uppstår. Detta kan underlätta exempelvis schemaläggning, möjligheten att täcka upp för varandra vid behov och det kollegiala lärandet och stöttningen kollegor emellan. Även andra arbetsuppgifter, såsom hålla i elevråd och ha tillsyn vid lunch och raster, blir lättare att fördela när personalgruppen är större.

2.3.2 Elevernas arbetsmiljö

Elever vid alla typer av skolor omfattas i huvudsak av arbetsmiljölagen från och med förskoleklass. Skolhuvudman, i detta fall kommunen, är ytterst ansvarig för arbetsmiljön. En avveckling av Mölleskolan och flytt av eleverna till en annan skolenhet skulle på kort sikt innebära att gruppkonstellationer och eventuellt klasser kommer förändras, vilket kan skapa oro bland eleverna – såväl de som ska flytta som de som tar emot. Denna oro framförs även i barnkonsekvensanalysen, där elever med särskilda behov lyfts fram som en grupp som kan få extra svårt att byta klass. Vid en eventuell flytt behöver eleverna förberedas väl och få tid att lära känna sin nya skola och de elever och personal som är på skolan redan.

Klasstorlekar är en annan oro som lyfts fram i barnkonsekvensanalysen. Vid en avveckling av Mölleskolan uttalas att man är rädd för att eleverna kommer gå i stora klasser om 30 elever. I förslaget som utreds presenteras under *Lokalmässiga aspekter* att det finns behov av tre nya klassrum på Prästavångsskolan F-3 och 4-6, vilket är möjligt att tillskapa inom befintliga väggar. Detta skapar utrymme för att kunna ha tre parallella årskurser samt en årskurs med fyra paralleller, vilket ger goda förutsättningar att klasstorlekarna kan hållas nere i antal. På Glimåkraskolan krävs en

⁶ Skolverkets lägesbedömning 2020. <https://www.skolverket.se/getFile?file=6436>

större utbyggnad för att skapa tillräckligt många klassrum, vilket gör det svårt att få plats med fler elever. Se avsnittet kring *Lokalmässiga aspekter* för vidare information.

Mölleskolan har idag inte tillräckligt med grupprum och toaletter för de elever som går där, trots att elevantalet har minskat. På andra skolor i kommunen finns fler grupprum som gör det möjligt att variera grupperna i undervisningen, något som är svårt att göra på Mölleskolan.

Skolskjuts och säkra skolvägar

De flesta elever som går på Mölleskolan idag tar sig till och från skolan utan skolskjuts. Om skolan avvecklas kommer många av de nuvarande och framtida eleverna i Sibbhults skolanvisningsområde vara i behov av skolskjuts för att ta sig till och från skolan, oavsett om de kommer gå på Prästavångsskolan F-3 och 4-6 eller Glimåkraskolan.

Redan idag används skolskjuts för att bussa eleverna från Mölleskolan till Glimåkraskolan och Prästavångsskolan för att tillgodose sig undervisning i modersmål, hemkunskap, slöjd och simning. Resorna skapar oro och personal behöver följa med på bussarna för att behålla tryggheten för eleverna. För eleverna, speciellt de med särskilda behov, blir resorna ett stressmoment under skoldagen då tider ska passas och man ska ta sig till en ny skola. Detta tar fokus från lärandet, vilket gör att eleverna på Mölleskolan kan få svårare att tillgodose sig den undervisning man har rätt till.

Att åka skolskjuts kommer i många fall förlänga skoldagen för berörda elever boende i Sibbhultsområdet, jämfört med hur eleverna idag tar sig till skolan. I barnkonsekvensanalysen lyfts en oro för att eleverna kan komma att bli trötta, vilket såväl personal och vårdnadshavare menar kan påverka skolresultat och orken att delta i fritidsaktiviteter efter skolan. Redan idag innebär de förflyttningar som eleverna gör för att ha lektioner på andra skolor att skoldagen förlängs då resvägen inte inryms i tidsplanen. Vid en avveckling av Mölleskolan och flytt till en annan skola kommer denna utökade tid att hämtas hem och inkluderas i skolskjutsen till och från den nya skolan.

Vikten av en trygg och säker skolväg lyfts fram i barnkonsekvensanalysen. Avvecklas Mölleskolan behöver skolskjutsfrågan utredas vidare för att ta fram en konkret lösning hur på- och avstigningsplatser kan lösas i Sibbhult. Vid Prästavångsskolan i Broby finns idag en säker på- och avstigningsplats medan det vid Glimåkraskolan idag inte finns samma möjligheter.

Blir förslaget om att avveckla Mölleskolan antaget kommer det finnas behov av att göra en grundlig utredning kring hur skolskjuts för barnen i och omkring Sibbhult ska bli så trygg och säker som möjligt.

Fritidshem

För många elever börjar och slutar skoldagen på fritids. Kommunen är skyldig att erbjuda skolskjuts för elever i anslutning till början och slutet av en skoldag, men inte i anslutning till början och slut på fritids. Detta gör att många av de elever som är boende i Sibbhult med omnejd och som är i behov av fritidsplats kommer behöva skjutas av sina vårdnadshavare om Mölleskolan avvecklas. För vårdnadshavare utan körkort eller utan tillgång till bil kan detta betyda att det blir svårare att lösa lämning och hämtning då man behöver anpassa sig till busstider. För närvarande går buss mellan Sibbhult och Broby två gånger i timmen, medan det inte finns någon direkt förbindelse mellan Sibbhult och Glimåkra. För att ta sig med kollektivtrafik mellan Sibbhult och Glimåkra krävs ett byte i Broby.

2.4 Lokalmässiga aspekter

2.4.1 Behovsanalys vid en avveckling av Mölleskolan

Vid en avveckling av Mölleskolan och flytt av elever till antingen Prästavångsskolan F-3 och 4-6 eller Glimåkraskolan finns behov av anpassningar och investeringar av lokaler för att kunna ta emot fler elever än idag. En utgångspunkt för denna utredning är att alla elever som bor i och omkring Sibbhult ska kunna få plats på samma skola. För att möta ett ökat elevantal på Prästavångsskolan bedömer förvaltningen att det behövs 3 nya klassrum samt utökade lokaler för fritidshem. För att möta ett ökat elevantal på Glimåkraskolan finns behov av 5 nya klassrum samt en utökning av matsalen.

Glimåkraskolan håller på att återuppbyggas efter en brand under sommaren 2022. Förvaltningen har vid planeringen av återuppbyggnaden inte tagit hänsyn till att elevantalet skulle öka i någon större utsträckning. För att Glimåkraskolan ska kunna ta emot fler elever än idag behöver därför skolan byggas ut, vilket skulle medföra betydande kostnader. Därtill tar en sådan utbyggnad lång tid och det skulle inte vara möjligt att vara klar till läsårsstart 2024/25 när Mölleskolan, enligt de förslag som utreds, kan komma att avvecklas.

På Prästavångsskolan F-3 och 4-6 finns möjlighet, att inom existerande väggar, utöka med tre klassrum varav två kan utrustas så att det går att använda som fritidsavdelning. Detta skulle täcka det ökade behovet av klassrum om eleverna i Sibbhults skolanvisningsområde istället skulle anvisas till skolorna i Broby. På byggnadens nedre plan kommer arbetsytor skapas för lärarna, vilket kan säkerställa en god arbetsmiljö för dessa. Kostnaden för investeringen beräknas till cirka 3,5 miljoner kronor.

Ett alternativt förslag ur ett fastighetsperspektiv för att klara det utökade elevantalet i Broby är att dela mellanstadiet så att årskurs 6 placeras på Göingeskolan i den gamla träningskolan där det finns befintliga klassrum med egen ingång. Lokalerna behöver anpassas både invändigt och utvändigt till en kostnad på ca 1,5 miljoner kronor. Denna möjlighet får, trots att den lägre kostnader, anses vara olämplig då det på olika sätt inte kan anses vara likvärdigt eller bidra till kvalitet att årskurs 6 flyttar från det

övriga mellanstadiet till en högstadieskola. Det skulle även försvåra lärarnas arbete då de skulle ha elever utspridda på flera byggnader.

2.4.2 Behovsanalys om Mölleskolan ej avvecklas

Om beslut fattas att behålla Mölleskolan är det planerat att den pågående kommunövergripande lärmiljösatsning även ska genomföras på Mölleskolan. Den planerade investeringen omfattar 3,2 miljoner kronor för att förbättra de fysiska lärmiljöerna på skolan som ett led i att bidra till ökad studiero och mer tillgänglighet för eleverna, särskilt de med särskilda behov.

2.4.3 Sammanfattning

Om beslut fattas om att avveckla Mölleskolan finns behov av att göra investeringar för att bereda plats för fler elever på den mottagande skolan. Investeringsbehoven på Glimåkraskolan anses vara så omfattande samtidigt som det skulle ta för lång tid att få på plats att det inte är aktuellt. De nödvändiga investeringarna som behöver göras på Prästavångsskolan F-3 och 4-6 skulle på kort sikt innebära ökade kostnader, samtidigt som huvudman tar ansvar för att såväl elever som personal får en väl anpassad arbetsmiljö. Om Mölleskolan behålls kommer investeringar för att förbättra den fysiska lärmiljön behöva göras för att säkerställa att eleverna har en likvärdig tillgång till väl anpassade lokaler som gynnar lärandet.

2.5 Ekonomiska aspekter

De senaste årens minskning av antal elever har inneburit att Mölleskolan har fått anpassa sin organisation därefter. Trots detta visar prognosen för 2023 att skolan kommer ha ett underskott på cirka 2,4 miljoner kronor vid årets slut. Inför 2024 kommer Mölleskolan gå in med ett beräknat underskott på cirka 1,7 miljoner kronor. För att nå en budget i balans har skolan bland annat minskat antalet lärare, inte ersatt elevassistenter som har slutat samt är i en process med att minska antalet barnskötare. Trots minskningarna kan inte budgeten hållas under 2024. Samtidigt skulle fler neddragningar påverka möjligheterna att bedriva utbildning negativt.

Det beräknade ekonomiska underskottet går inte att hämta hem i fler effektiviseringar på skolan, vilket betyder att mer medel från verksamhetsområdet kommer behöva skjutas till även fortsättningsvis om Mölleskolan behålls. Vid en avveckling av Mölleskolan kan dessa medel omfördelas för kvalitetsstärkande insatser i den skolsatsning som påbörjats. Besparingen landar på cirka 1,7 miljoner kronor, beräknat på budgeten 2024.

2.5.1 Lokaler och måltid

Driftkostnaderna för lokalvård och måltid kommer vara i stort sätt oförändrade oavsett om Mölleskolan avvecklas eller behålls. Det arbete för underhåll av lokaler och arbetet kopplat till antalet portioner mat som ska serveras antas vara ungefär detsamma. En avveckling av Mölleskolan kan dock, i samband med andra

förändringar i kommunen, öppna upp för andra möjligheter till fler effektiviseringar i framtiden.

Driftskostnaden på Mölleskolan kopplat till värme och ventilation med mera kommer minska med cirka 100 000 kronor årligen vid en avveckling då temperatur och ventilation kan sänkas.

2.5.2 Personal

Elevpeng är ett grundbelopp som betalas ut från hemkommunen för varje elev som går på en skola. Elevpengen ska täcka kostnader för inte bara för undervisning, utan även kostnader för elevhälsa och måltider. De kostnader som en skola har kopplat till personal är tätt knutet till den elevpeng som betalas ut. Vid en avveckling av Mölleskolan flyttar således även elevpengen med eleven till den skola där eleven börjar.

Om Mölleskolan avvecklas och eleverna flyttas till annan skolenhet blir de direkta besparingarna kopplat till personal en rektorstjänst och även delar av den centrala barn- och elevhälsan (CBEH) som kan effektiviseras om Mölleskolans elever flyttar till en annan skolenhet.

Totalt förväntas en avveckling av Mölleskolan innebära en besparing på cirka 1,6 miljoner kronor som kopplas till effektivisering av centrala personalresurser.

2.5.3 Skolskjuts

Av de 96 elever som idag går på Mölleskolan är det sex elever som har skolskjuts. Vid en avveckling av skolan kommer alla elever i Sibbhults skolanvisningsområde vara berättigade skolskjuts till elevens anvisade skola enligt kommunens riktlinjer. Detta kommer medföra ökade kostnader.

Idag behöver eleverna på Mölleskolan använda skolskjuts för att ta sig till simhallen i Broby samt för att ta del av lektioner i hemkunskap, moderna språk och slöjd, vilka ges på andra skolor. Kostnaden för detta uppgår idag till cirka 200 000 kronor.

Oavsett om eleverna från Sibbhults skolanvisningsområde skulle flytta till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 eller Glimåkraskolan beräknas kostnaderna för skolskjuts bli den samma. Totalt beräknas skolskjutsen vid en avveckling av Mölleskolan kosta cirka 760 000 kronor.

Nettokostnaden efter att de befintliga kostnaderna kopplat till skolskjuts räknats av landar på ökade kostnader på cirka 560 000 kronor vid en avveckling av Mölleskolan.

2.5.4 Bidrag till små skolenheter och socioekonomisk tilldelning

För att garantera att eleverna i Östra Göinges förskolor och skolor ska ha likvärdiga förutsättningar delas strukturstöd ut baserat på elevantal, om skolan deltar i lågstadiesatsningen läsa, skriva räkna samt utifrån elevernas socioekonomiska förhållanden. Under 2023 delades cirka 17,5 miljoner kronor ut till de kommunala

grundskolorna. Mölleskolan, tillsammans med Kviingskolan, är de skolor som emottar mest stöd per elev.

Tilldelning till små skolenheter

Verksamhetsområdet Utbildning delar ut särskilda stöd till skolenheter som anses ha svårt att få ihop sin ekonomi på grund av få elever. För att skapa likvärdiga förutsättningar för alla elever på de kommunala skolorna får skolor med färre än 175 elever ekonomiskt stöd. Har en skola fler än 175 elever anses denna kunna bära sina kostnader själv utifrån elevpengen. Vid denna utrednings framtagande räknas Mölleskolan (96 elever), Kviingskolan (132 elever) och Prästavångsskolan 4-6 (161 elever) som små skolenheter.

Vid en avveckling av Mölleskolan kommer det inte längre finnas behov av att betala ut stöd för att kompensera det låga elevantalet. Flyttar eleverna till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 kommer elevantalet öka och Prästavångsskolan 4-6 kommer inte längre räknas som en liten skolenhet. Skulle däremot eleverna flytta till Glimåkraskolan kommer Prästavångsskolan 4-6 fortsatt vara i behov av stöd för att kompensera ett lågt elevantal.

Vid en avveckling av Mölleskolan där eleverna flyttar till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 beräknas kostnaderna minska med cirka 1,1 miljoner kronor. Flyttar eleverna till Glimåkraskolan blir besparingen cirka 950 000 kronor. Beräkningarna är gjorda utifrån tilldelningen i budgeten för 2024.

Socioekonomisk tilldelning

Verksamhetsområdet utbildning tillämpar en socioekonomisk resursfördelning⁷ för att uppväga skillnader i barns och elevers bakgrund och förutsättningar. Utifrån ett socioekonomiskt index baserat på elevens kön, migrationsbakgrund, föräldrarnas utbildningsbakgrund och förekomst av försörjningsstöd i elevens familj fördelas medel i budgetarna till skolenheterna. En del utgår från en central ram och en del kommer från statsbidraget Likvärdig skola.

Eftersom den socioekonomiska fördelningen utgår från de elever som finns på skolenheten följer kostnaderna med eleverna vid en eventuell avveckling av Mölleskolan och flytt till en annan skolenhet. Däremot öppnar en avveckling av Mölleskolan för att strukturstödet kan omfördelas och användas på andra sätt som gynnar likvärdigheten och kvaliteten på utbildningen i de kommunala skolorna.

Utöver den socioekonomiska tilldelningen delas även ett likvärdighetsstöd ut till enheter som har svårt att få ihop sin budget. Prästavångsskolan 4-6 får, utifrån att de enbart har ett stadium med tre årskurser och med mindre än 175 elever, ett bidrag på 300 000 kr under 2024. Vid en avveckling av Mölleskolan där eleverna flyttar till Prästavångsskolan försvinner behovet av att stärka likvärdigheten med detta stöd.

Lågstadiesatsningen läsa, skriva och räkna

De skolenheter som bedriver utbildning för elever i lågstadiet (förskoleklass till och med årskurs 3) får riktat stöd för att garantera att tidiga stödinsatser ges till de elever

⁷ SKR (2018). <https://skr.se/download/18.7c1c4ddb17e3d28cf9b5eccc/1642578774893/7585-115-0.pdf>

som är i behov av stöd i sitt lärande och att stödinsatser i svenska, svenska som andraspråk och matematik ska sättas in tidigt och utformas efter varje elevs behov.

Verksamhetsområdet betalar ut stöd utifrån antal elever per skolenhet som berörs av satsningen. Utifrån att stödet är knutet till antal elever blir det, vid en avveckling av Mölleskolan och flytt av elever, ingen besparing utan medlen följer med de berörda eleverna.

Sammanräkning ekonomiska besparingar för de olika förslagen

Skulle beslut tas om att Mölleskolan avvecklas från läsåret 2024/25 skulle en besparing se ut enligt nedan, beroende på om eleverna flyttar till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 eller Glimåkraskolan.

- Om Mölleskolan avvecklas och Sibbhults skolanvisningsområde övergår till Broby beräknas kommunen kunna spara **cirka 4,2 miljoner kronor**. Detta motsvarar ungefär hälften av den totala besparing som verksamhetsområdet Utbildning är ålagda att göra.
- Om Mölleskolan avvecklas och Sibbhults skolanvisningsområde övergår till Glimåkra beräknas kommunen kunna spara **cirka 3,8 miljoner kronor**. Detta motsvarar något mindre än hälften av den totala besparing som verksamhetsområdet Utbildning är ålagda att göra.
- Om Mölleskolan blir kvar i nuvarande form görs **ingen besparing** samtidigt som skolans beräknade underskott kvarstår. Skolan har inte möjlighet att göra ytterligare effektiviseringar utan kommer vara i fortsatt behov av stöd för att bedriva sin verksamhet. Även de centrala stöd som utgår till Prästavångsskolan 4-6 kommer vara nödvändiga att behålla för att inte påverka likvärdighet och kvalitet negativt. I detta fall behöver verksamhetsområdet se över en minskning av elevpengen och minska det strukturstöd som går ut till alla de kommunala skolorna. Dessa besparingar skulle få en direkt negativ påverkan på samtliga skolenheter och riskerar att fler skolor behöver göra ytterligare organisatoriska förändringar för att få en budget i balans, vilket kommer påverka kvalitén på utbildningen.

2.6 Attraktiva byar

Östra Göinge är en kommun som består av flera livskraftiga byar med olika karaktär. Den finns ingen stor dominerande tätort som är en naturlig centralort för kommunen. Sibbhult är en del av kommunens själ och byn är viktig för kommunens utveckling och attraktionskraft. Däremot är förutsättningarna för tillväxt i Sibbhult annorlunda än hos byarna i Helgeådalen. Det är viktigt att Sibbhult utvecklas från sina egna förutsättningar och karaktär.

Utifrån befolkningsprognos, översiktsplan och beviljade bygglov i Sibbhult bedömer förvaltningen att det inte kommer ske någon större nybyggnation av lägenheter och/eller villor under överskådlig framtid. Därför är det viktigt att vårda och ta hand om det som finns för att bibehålla attraktiviteten. Kommunen har gjort stora

investeringar de senaste åren med en ny- och ombyggnation av det särskilda boendet Skogsbrynet, lokaler till daglig verksamhet och Göinge utbildningscenter samt nyproduktion av marklägenheter. Utifrån detta anses Sibbhult ha goda möjligheter att fortsätta vara en attraktiv by.

2.6.1 Effekter på byutvecklingen om Mölleskolan avvecklas

Rent generellt finns inga fördelar ur ett byutvecklingsperspektiv om Mölleskolan skulle avvecklas och de negativa konsekvenserna är svårbedömda. I en studie som publicerats i den vetenskapliga tidskriften Educational Planning undersöks hur flyttmönster påverkas av en skolnedläggning på landsbygden, både generellt och i gruppen barnfamiljer. Resultaten visar att det inte finns några mätbara effekter på in- och utflyttningen varken i direkt samband med nedläggningen eller inom en tvåårsperiod (Amcoff, 2012)⁸.

Det är därmed inte sagt att det är riskfritt att avveckla Mölleskolan ur ett byutvecklingsperspektiv. Studier visar hur nedläggning av byskolor kan minska det allmänna engagemanget och leda till en förlorad gemenskapshetskänsla. Byskolor har också en symbolisk betydelse som går förlorad vid en avveckling. För denna utredning är det dock centralt att barnens rätt till en god utbildning kommer i första hand. Förbättrade skolresultat blir i förlängningen ett medel för att höja attraktiviteten i alla kommunens byar.

I sammanhanget bör också ta hänsyn till att det kommer finnas kvar en skola med förskoleklass till årskurs 9 i byn även om det skulle fattas beslut om att avveckla Mölleskolan. Detta är något som rimligen får antas dämpa de negativa effekterna på byutvecklingen.

2.6.2 Effekter på näringsliv och föreningar om Mölleskolan avvecklas

Sibbhult har ett vitalt näringsliv med företag som HAKI, Sibbhultsverken med flera. Därför är det viktigt att kommunen har fingertoppkänsla och är närvarande för att bevaka situationen och stödja företagen. Likaså måste arbetet med framtidsdrömmar och matchning av arbetskraft fortsätta. Förvaltningen tror dock inte att det kommer bli svårare att hitta kompetent arbetskraft även om det blir en skola mindre i byn eftersom arbetsmarknadsregionen är relativt stor.

Eftersom föreningslivet är viktigt för att skapa samanhållning i byn och täta det sociala kittet ska kommunen vara närvarande och stötta föreningarna om beslut fattas att avveckla Mölleskolan. Det finns stor oro kring att en avveckling av Mölleskolan kommer innebära att eleverna i Sibbhultsområdet kommer delas upp på olika skolor i kommunen, vilket i sin tur tros leda till att barnen kommer söka sig till idrottsföreningar i andra byar än Sibbhult. De förslag som utreds tar i största hänsyn till detta och ser till möjligheterna för att alla elever som bor i och omkring Sibbhult ska få plats på samma skola även i framtiden.

⁸ Amcoff, Jan (2012). *Do Rural Districts Die When Their Schools Close? Evidence from Sweden around 2000*. https://isep.info/wp-content/uploads/2015/03/20-3_4DoRuralDistrictsDie.pdf

2.7 Juridiska aspekter

2.7.1 Kommunens skyldighet att anordna grundskola

Alla kommuner är skyldiga att anordna grundskola. Denna skyldighet kommer till uttryck i skollagens (2010:800) 10 kap. 24 § som stadgar följande:

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt denna lag har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att hemkommunen anordnar grundskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin grundskola ska ta emot elever vars grundskoleutbildning hemkommunen ansvarar för.

Hemkommunen måste alltid vara beredd att tillhandahålla utbildning i grundskola i egen regi till alla som har rätt till sådan utbildning. Visar det sig att vissa av eleverna väljer att fullgöra grundskoleutbildningen på annat sätt är hemkommunen inte skyldig att anordna utbildning för dem. Om dessa elever av någon anledning inte fortsätter en sådan utbildning, är dock hemkommunen skyldig att ta emot dem i sin grundskola. Bestämmelserna innebär således att hemkommunen inte kan neka att i grundskola som den själv bedriver ta emot alla i kommunen som har rätt att gå i grundskolan. Hemkommunen kan inte hänvisa till en fristående skola eller annan utbildning som motsvarar grundskolan i eller utanför kommunen (prop. 2009/10:165 sid. 736).

Skollagen uppställer också krav på kommunen att vid organisationen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för eleverna (10 kap. 29 §). I förarbetena till bestämmelsen anges att någon förändring i sak inte är avsedd jämfört med motsvarande bestämmelse i 4 kap. 6 § 1985 års skollag. I förarbetena till den bestämmelsen (prop. 1990/91:115 s.73) anges bl.a. följande. *”Bestämmelserna i denna paragraf syftar till att eleverna inte skall belastas med längre skolvägar och skolresor än vad som är nödvändigt. Första stycket anger grundsatsen att elevernas intresse av att behöva lägga ned så lite tid som möjligt på att ta sig till skolan alltid måste utgöra en betydelsefull faktor vid planeringen och utformningen av skolverksamheten i kommunen. Självfallet måste härvid avvägningar många gånger göras t.ex mellan olika elever eller mellan vissa elevers intresse av en kort skolväg och vikten av att skolorna får en rationell storlek. Det är inte möjligt att ge några detaljerade föreskrifter för hur dessa avvägningar skall göras, men det är kommunernas skyldighet att alltid finna sådana lösningar som ger varje elev en situation som vid en samlad bedömning av omständigheterna framstår som rimlig för eleven”.*

Reglerna om kommunens organisation av sin grundskola bör också ses i ljuset av reglerna om skolplacering. Enligt 9 kap. 15 § skollagen (2010:800) ska en elev i förskoleklassen placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå (motsvarande regler finns för de övriga

obligatoriska skolformerna). Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet. Om en vårdnadshavare inte har gjort något aktivt val ska eleven placeras utifrån närhetsprincipen. Närhetsprincipen innebär att en elev har rätt att gå i en skola nära sitt hem.

Ytterligare en sak att beakta när kommunen planerar sin grundskoleorganisation är att elever med lång färdväg till skolan har rätt till kostnadsfri skolskjuts, vilket regleras av kommunens riktlinje för handläggning av skolskjuts och elevresor (KS 2021/02015).

2.7.2 Barnkonsekvensanalys

Barnkonventionen är sedan 1 januari 2020 en del av svensk lag. I artikel 3.1 barnkonventionen anges att vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Av artikel 12 följer att barn som kan bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet.

Barnets bästa ska, när olika intressen vägs mot varandra, väga tungt men inte ensamt vara utslagsgivande. I det enskilda fallet kan således andra samhällsintressen väga tyngre. Principen om barnets bästa ska alltid tillämpas när man fattar ett beslut som rör ett enskilt barn eller grupper av barn. Den aktuella principen innebär att när ett enskilt barn eller en grupp barn kommer att påverkas av ett beslut, måste beslutsprocessen innehålla en utvärdering av eventuella positiva eller negativa konsekvenser för barnet eller barnen. Principen om barnets bästa måste ses som ett tillvägagångssätt i varje beslutsprocess där barn är berörda. Vidare bör varje beslut som rör ett eller flera barn innehålla en motivering där det bland annat bör framgå vilka aspekter som beslutsfattaren ansett vara relevanta i bedömningen av barnets bästa (prop. 2017/18:186 s. 96).

Under våren 2022 avgjorde Kammarrätten i Stockholm två domar med likartade frågor där barnkonventionen fick en avgörande betydelse för om två kommunala beslut om omorganisering av skolverksamhet skulle upphävas. Den centrala frågan i målen var vilka krav som kan ställas på innehållet i en barnkonsekvensanalys inför sådana beslut och hur barnets bästa ska komma till uttryck inför beslutet. Kammarrätten fastslog att barnkonventionen inte ställer några formella krav på hur en sådan barnkonsekvensanalys ska se ut. I mål 5211-21 noterade kammarrätten att kommunen genomfört flera utredningar om omorganisationen inför beslutet. Underlag hade inhämtats från vårdnadshavare, lärare och elevassistenter. Kommunen har redogjort för vilka barn som direkt och indirekt berörs av beslutet och bedömt beslutet utifrån artiklarna 2, 3, 6 och 12 i barnkonventionen. I mål 5626-21 konstaterar kammarrätten att kommunen, inför det aktuella nämndbeslutet, tagit fram en övergripande barnkonsekvensanalys som redogjorde för beslutsförslagets bakgrund och vilka barn som kom att beröras av det. Analysen angav hur förslaget förhöll sig till artiklarna 2, 3, 6 och 12 i barnkonventionen och uppger att barnen på skolnivå informerats och deras åsikter och tankar samlats in och bemötts. Vidare framgick vilka aspekter som hade vägts mot barnets bästa. I båda målen fann kammarrätten att ledamöterna i respektive nämnd haft tillgång till sådant underlag att de kunnat beakta barnets bästa och att barn som direkt berörs fått komma till tals. Beslutsprocesserna i

respektive kommun hade alltså båda tillfredsställt kraven i artikel 3.1 barnkonventionen.

Att lägga ner en skola är ett beslut som har betydande påverkan på barn varför en grundlig barnkonsekvensanalys behöver genomföras. I denna bör ingå att på något sätt hämta in synpunkter från elever. Till denna utredning finns en barnkonsekvensanalys (se bilaga) där direkt berörda barn som är elever på Mölleskolan har fått komma till tals. Även vårdnadshavare och personal på skolan har agerat röstbärare till barnen som går på skolan.

2.7.3 Sammanfattningsvis

Sammanfattningsvis har kommunen stor frihet att själv utforma sin grundskoleorganisation. Dock måste man beakta att kommunen ansvarar för att alla elever i kommunen får utbildning och man måste ha beredskap att ta emot alla de elever som vill gå i den kommunala skolan. Organisationen av den kommunala grundskolan måste också ske utifrån överväganden kring elevernas skolväg samt ta i beaktning hur barnen påverkas vid större förändringar.

3 Överväganden

3.1.1 Sammanfattning och förvaltningens förslag till beslut

Denna utredning har undersökt möjligheterna och konsekvenserna av att

- avveckla Mölleskolan F-6 med fritidshem och erbjuda nuvarande och framtida elever boende i Sibbhults skolanvisningsområde plats på Prästavångsskolan F-3 och Prästavångsskolan 4-6 med fritidshem,
- avveckla Mölleskolan F-6 med fritidshem och erbjuda nuvarande och framtida elever boende i Sibbhults skolanvisningsområde plats på Glimåkraskolan med fritidshem,
- behålla Mölleskolan med fritidshem och göra besparingar på minskad elevpeng för alla elever och minskat utbetalt strukturstöd.

Att flytta elever från Mölleskolan till Glimåkraskolan anses inte vara lämpligt av flera skäl. En utbyggnad av skolan skulle innebära en betydande investering som skulle ta lång tid att få färdig. Dessutom finns ingen naturlig busskommunikation mellan Sibbhult och Glimåkra, vilket skulle innebära att vårdnadshavare utan bil skulle behöva byta buss för att ta sig till och från fritids vid lämning och hämtning. Vid en flytt till Glimåkraskolan skulle Prästavångsskolan 4-6 fortsatt vara beroende av strukturstöd för att få en budget i balans.

Att behålla Mölleskolan skulle innebära att skolan fortsättningsvis kommer ha svårt att få ihop sin ekonomi. Skolan går med underskott trots stora effektiviseringar och det skulle vara svårt – om inte omöjligt – att ta bort fler personalresurser utan att undervisningens kvalitet skulle påverkas negativt. Om Mölleskolan behålls behöver besparingar ske som kommer att påverka alla skolor och elever i de kommunala förskolorna och grundskolorna i kommunen. Därmed blir det svårt för huvudman att fullfölja sitt uppdrag att säkerställa alla elevers rätt till likvärdig utbildning.

Att avveckla Mölleskolan och flytta eleverna till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 med tillhörande fritidshem är denna utrednings förslag till beslut. Detta förslag innebär betydande konsekvenser för de barn och elever som bor i Sibbhult med omnejd. Trots detta är förslaget, sett ur ett helhetsperspektiv, det som långsiktigt bäst tillgodoser likvärdighet och kvalitet för alla elever i kommunen. Utifrån utredningen syns flera fördelar med att avveckla Mölleskolan, där det tyngsta argumentet är den potentiella förbättring av utbildningskvaliteten för eleverna som idag går på Mölleskolan. En avveckling av Mölleskolan och förflyttning till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 kan öppna upp betydande möjligheter till kvalitetsförbättringar. Samtidigt kommer det även fortsättningsvis finnas kvar en grundskola i Sibbhult, vilket är en utgångspunkt för utredningen.

Den totala ekonomiska besparingen blir cirka 4,5 miljoner kronor, vilket är mer än hälften av verksamhetsområdet Utbildning totala sparkrav. Framförallt innebär detta förslag att de resurser som finns kan användas på ett klokt sätt. Den stora minskningen av elever som skett de senaste åren motsvarar en hel större skolenhet i kommunen, att

inte anpassa skolororganisationen efter det skulle medföra stora bekymmer att garantera utbildning av god kvalitet för eleverna i kommunen.

För eleverna på Mölleskolan kommer förslaget innebära förändringar då både fritidshem och skola kommer vara i Broby. Utifrån vad utredningen har visat kan skolskjuts ordnas på ett säkert sätt för de som är i behov av det, dock behöver förvaltningen skyndsamt se över hur och var på- och avstigning ska ske i Sibbhult. Bussar går två gånger i timmen mellan Sibbhult och Broby vilket gör det möjligt för vårdnadshavare att lämna och hämta sina barn på fritids.

Hur klasser och grupper kommer att organiseras vid en flytt av nuvarande elever på Mölleskolan till Prästavångsskolan F-3 och 4-6 kan inte denna utredning besvara utan det behöver mottagande skola se över om beslutet fattas. Genom en engångsinvestering där tre nya klassrum bereds, varav två kan användas som fritids, säkerställs dock att alla elever kommer få god plats.

Om beslutet fattas är det denna utrednings rekommendation att så fort som möjligt påbörja ett arbete för övergång mellan Mölleskolan och Prästavångsskolan F-3 och 4-6. I barnkonsekvensanalysen framkommer flera aspekter för att underlätta en flytt och där tidsaspekten är viktig. För att en flytt ska bli så bra och trygg som möjligt behöver elevernas behov, tankar och idéer tillvaratas och tillgodoses i den utsträckning det är möjligt.

3.1.2 Förvaltningens förslag till beslut

Utifrån denna utredning är förvaltningens förslag att avveckla Mölleskolan med fritidshem från läsåret 2024/25 och erbjuda plats för eleverna på Prästavångsskolan F-3 och 4-6 med fritidshem.